

Palliatiivinen sedaatio

Tietoa potilaalle ja läheisille

Tämä esite kertoo palliatiivisesta sedaatiosta ja sen roolista saattohoidossa.

Esite kannustaa sinua kysymään lisätietoa kaikista niistä asioista, jotka askarruttavat mieltäsi. Lisätietoa:

www.terveyskyla.fi/palliatiivinentalo

Vaikeat oireet kuoleman lähestyessä

Joskus kuolevan potilaan hoidossa voi tulla eteen tilanne, jossa oireita ei saada hallintaan asianmukaisesta oirelääkityksestä ja muusta annetusta hoidosta huolimatta. Näissä tilanteissa voidaan käyttää apuna palliatiivista sedaatiota.

Palliatiivisella sedaatiolla tarkoitetaan potilaan tajunnantason tarkoituksellista alentamista lääkityksen avulla niin, että potilas rauhoittuu tai on kevyessä unessa.

Potilaan sedatointi toimii keinona hoitaa potilaan kokemia sietämättömiä kärsimyksiä. Näitä voivat aiheuttaa esimerkiksi erittäin vaikeat kivut, hengenahdistus, psyykinen ahdistuneisuus, raju verenvuoto tai hallitsematon sekavuus. Palliatiivisen sedaation tarkoituksena ei ole koskaan jouduttaa potilaan kuolemaa.

Palliatiivisen sedaation kriteerit

Palliatiivista sedaatiota voidaan käyttää yhtenä osana potilaan suunniteltua oirehoitoa, jos

- potilaalla on kuolemaan johtava sairaus
- kuolema on lähellä
- potilaan kärsimyksiä ei voida lievittää

- millään muilla hoitokeinoilla
- sedaatiolle on asetettu selkeät tavoitteet ja
- potilas ja hänen läheisensä ovat tietoisia toimenpiteen laadusta ja hyväksyvät sen käytön.

Päätös palliatiivisesta sedaatiosta ja suunnitelma sen toteuttamisesta tehdään yhdessä potilaan kanssa etukäteen keskustellen. Asiasta on hyvä puhua myös potilaan läheisten kanssa, niin että myös he ovat tietoisia sedaation tarkoituksesta ja tavoitteista.

Mikäli potilaan hoidossa tulisi eteen äkillinen hätätilanne, jossa potilas ei pysty ilmaisemaan omaa kantaansa tai tahtoaan (esimerkiksi veren- syöksy, äkillinen kipukriisi, tukehtuminen), toimii lääkäri tuolloin 'potilaan parhaaksi' -periaatteen mukaisesti. Sedaation aloittamisesta päättää aina potilasta hoitava lääkäri.

Sedaation tavoitteet

Palliatiivisen sedaation tavoitteet määritellään ja kirjataan potilaan sairauskertomukseen ennen sedaation aloittamista. Sedaatio saattaa olla kevyttä rauhoittamista tai äkillisessä hätätilanteessa nopeaa syvään uneen vaivuttamista. Potilas voidaan sedatoida väliaikaisesti tai hänen viimeisiksi elinpäivikseen. Oireiden vaikeus määrää sedaation syvyyden. Usein sedaation tavoitteena on potilaan rauhallinen ja tasainen hengitys sekä rauhallinen ja rentoutunut olemus.

Sedaatio voidaan toteuttaa jatkuvana (potilas ja hänen tajunnantasonsa pidetään rauhallisena ja vakaana koko ajan) tai jaksoittaisena (esimerkiksi yöksi potilas rauhoitetaan syvemmin, päivällä potilas on heräteltävissä tai nukkuu kevyemmin). Tarvittaessa sedaatio voidaan keskeyttää ja

purkaa, jos potilaan tilanne sitä jostain syystä vaatii tai se katsotaan potilaan edun mukaiseksi. Herättämistä ei tule kuitenkaan tehdä ilman erityistä syytä.

Sedaation toteuttaminen

Sedaation kesto vaihtelee yksilöllisesti potilaan tarpeiden mukaan. Keskimääräinen sedaatioaika on yleensä muutamia vuorokausia. Tarvittaessa sedaatiota voidaan jatkaa potilaan kuolemaan saakka.

Palliativisen sedaation aikana tapahtuva potilaan kuolema johtuu aina hänen etenevästä ja kuolemaan johtavasta sairaudestaan.

Yleensä palliativinen sedaatio toteutetaan annostelemalla rauhoittavaa lääkettä potilaan suoneen jatkuvana infuusiona tai lääkannostelijan kautta ihon alla olevaan kudokseen. Lääkitys, sen määrä ja annostelureitti mietitään aina yksilöllisesti potilaan kokemien oireiden mukaan.

Sedaatiossa käytetyt lääkeaineet hoitavat ja lievittävät potilaan kokemaa kärsimystä, mutta eivät lamaa potilaan hengitystä tai muita

Potilaan vointia ja oireiden lievittymistä seurataan ja arvioidaan koko sedaation keston ajan. Potilaan kipuja ja muita mahdollisia oireita hoidetaan samanaikaisesti.

Palliativisen sedaation aikana potilas hengittää normaalisti ilman koneellista monitorointia. Terveysthuollon ammattilaiset arvioivat sedaation syvyyttä ja potilaan vointia mm. hengitystiheyttä ja -tapaa, liikehtimistä, ääntelyä ja ilmeitä seuraten.

Potilaan hyvästä perushoidosta huolehditaan myös sedaation aikana (esimerkiksi normaalit hygieniatarpeet, suun ja silmien hoito ja haavahoidot). Palliativisen sedaation aikana kuoleva potilas ei tarvitse ravitsemushoitoa aineenvaihdunnassa tapahtuvien normaalien muutosten takia.

Palliativinen sedaatio pähkinänkuoressa:

- Palliativisella sedaatiolla tarkoitetaan tajunnantason tarkoituksellista alentamista lääkityksen avulla niin, että potilas rauhoittuu tai on kevyessä unessa
- Sedaatiota voidaan käyttää keinona hoitaa potilaan kokemaa sietämättömiä kärsimyksiä
- Palliativisen sedaation tarkoituksena ei ole koskaan jouduttaa kuolemaa
- Potilas voidaan sedatoida väliaikaisesti tai hänen viimeisiksi elinpäivikseen sietämättömän tuskan lievittämiseksi
- Sedaation aikana potilas hengittää normaalisti ilman koneellista monitorointia
- Potilaan perustarpeista huolehditaan normaalisti sedaation aikana
- Potilas ei tarvitse ravitsemushoitoa

Tärkeitä puhelinnumeroita:

Alkuperäinen lähde: Siun soten palliativinen keskus.

Lähteet:

Kannen kuva: pixabay.com

Käypä hoito -suositus. Palliativinen hoito ja saattohoito. 16.2.2018.

Hänninen J. 2007. Palliatiivinen sedaatio- viimeinen keino
kärsimyksen hoidossa. Duodecim 2007. 123: 2207–2213
Pöyhä R. 2015. Palliatiivinen sedaatio. Teoksessa: Saarto ym.
(toim.) Palliatiivinen hoito. 2015, 265–271 Hamunen K. 2012.
Palliatiivinen sedaatio. Finnanest. 2012; 45 (5): 470–473.
Oppaan ovat muokanneet Emma Honkanen, Anne Mikkonen ja
Henni Seilonen 3.4.2021.